

ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ ΤΑΞΗ

Οι "Θέσεις για τον ρόλο του κομμουνιστικού κόμματος στην προλεταριακή επανάσταση", που εγκρίθηκαν από το Δεύτερο Συνέδριο της Κομμουνιστικής Διεθνούς είναι γνήσια και βαθιά ριζωμένες στη μαρξιστική διδασκαλία. Οι θέσεις αυτές παίρνουν τον ορισμό των σχέσεων μεταξύ *κόμματος* και *τάξης* ως σημείο αφετηρίας και καταδεικνύουν ότι το ταξικό κόμμα δεν μπορεί ποτέ να περιλαμβάνει μέσα στις γραμμές του ολόκληρη την τάξη, παρά μόνο *ένα μέρος* της ίδιας της τάξης, ποτέ το σύνολό της και ίσως ούτε καν την πλειοψηφία της.

Αυτή η προφανής αλήθεια θα είχε υπογραμμιστεί ακόμη καλύτερα, αν είχε τονιστεί ότι δεν μπορεί κανείς ούτε καν να κάνει λόγο για μια *τάξη*, εκτός κι αν έχει εμφανιστεί μια μειοψηφία αυτής της τάξης που τείνει να οργανωθεί σε πολιτικό κόμμα.

Τι είναι, στην πραγματικότητα, μια κοινωνική *τάξη* σύμφωνα με τη δική μας κριτική μέθοδο; Μπορούμε μήπως να την αναγνωρίσουμε μέσω μιας καθαρά αντικειμενικής εξωτερικής αναγνώρισης των κοινών οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών ενός μεγάλου αριθμού ατόμων και από τις ανάλογες θέσεις τους σε σχέση με την παραγωγική διαδικασία; Αυτό δεν θα ήταν αρκετό. Η μέθοδός μας δεν ισοδυναμεί με μια απλή περιγραφή της δομής της κοινωνίας όπως αυτή υπάρχει σε μια δεδομένη στιγμή, ούτε απλά χαράσσει μια νοητή γραμμή διαιρώντας όλα τα άτομα που συνθέτουν την κοινωνία σε δύο ομάδες, όπως γίνεται στις σχολαστικές κατηγοριοποιήσεις των φυσιοδιφών. Η μαρξιστική κριτική βλέπει την ανθρώπινη κοινωνία στην κίνηση της, στην ανάπτυξη της

μέσα στον χρόνο, και χρησιμοποιεί ένα θεμελιωδώς ιστορικό και διαλεκτικό κριτήριο, δηλαδή μελετά τη σύνδεση των γεγονότων μέσα στην αμοιβαία αλληλεπίδραση τους.

Αντί να παίρνει ένα στιγμιότυπο της κοινωνίας σε μια δεδομένη στιγμή (όπως η παλιά μεταφυσική μέθοδος) και κατόπιν να την μελετά προκειμένου να διακρίνει τις διάφορες κατηγορίες στις οποίες πρέπει να ταξινομηθούν τα άτομα που την απαρτίζουν, η διαλεκτική μέθοδος βλέπει την ιστορία σαν ένα φιλμ που ξετυλίγει τις διαδοχικές του σκηνές. Πρέπει να αναζητήσουμε την τάξη και να την διακρίνουμε μέσα στα κυριότερα χαρακτηριστικά αυτής της κίνησης.

Χρησιμοποιώντας την πρώτη μέθοδο θα ήμασταν ο στόχος χιλίων ενστάσεων από καθαρούς στατιστικούς και δημογράφους (που είναι άνθρωποι κατεξοχήν κοντόφθαλμοι), οι οποίοι θα επανεξέταζαν τις διαιρέσεις μας και θα παρατηρούσαν ότι δεν υπάρχουν δύο τάξεις, ούτε καν τρεις ή τέσσερις, αλλά μπορούν να υπάρξουν δέκα, εκατό ή χίλιες τάξεις, οι οποίες χωρίζονται από διαδοχικές διαβαθμίσεις και ακαθόριστες ενδιάμεσες ζώνες. Με τη δεύτερη μέθοδο, όμως, χρησιμοποιούμε εντελώς διαφορετικά κριτήρια για να διακρίνουμε αυτόν τον πρωταγωνιστή της ιστορικής τραγωδίας, την τάξη, και για να προσδιορίσουμε τα χαρακτηριστικά, τη δράση και τους στόχους της, που συγκεκριμενοποιούνται σε εμφανώς ομοιόμορφα γνωρίσματα, εν μέσω ενός πλήθους μεταβαλλόμενων στοιχείων σαν μια ψυχρή σειρά άψυχων δεδομένων.

Επομένως, για να πούμε ότι μια τάξη υπάρχει και δρα σε μια δεδομένη ιστορική στιγμή μέσα στην ιστορία δεν θα είναι αρκετό να γνωρίζουμε, για παράδειγμα, πόσοι έμποροι υπήρχαν στο Παρίσι υπό τον Λουδοβίκο τον 14ο ή τον αριθμό των Άγγλων γαιοκτημόνων τον 18ο αιώνα ή τον αριθμό των εργατών στη βελγική μεταποιητική βιομηχανία στις αρχές του 19ου αιώνα. Αντιθέτως, θα πρέπει να υποβάλλουμε μια ολόκληρη

ιστορική περίοδο στις λογικές μας έρευνες· θα πρέπει να διακρίνουμε ένα κοινωνικό, και, συνεπώς, πολιτικό, κίνημα, το οποίο ψάχνει τον δρόμο του μέσα από τις διακυμάνσεις, τα λάθη και τις επιτυχίες του, καθ' όλο αυτό το διάστημα που παραμένει φανερά προσκολλημένο στο σύνολο των συμφερόντων ενός στρώματος ανθρώπων που έχουν τοποθετηθεί σε μια συγκεκριμένη κατάσταση από τον τρόπο παραγωγής και από την ανάπτυξή του.

Αυτή είναι η μέθοδος ανάλυσης που χρησιμοποίησε ο Φρήντριχ Ένγκελς σε μια από τις πρώτες κλασσικές πραγματείες του, όπου άντλησε την εξήγηση μιας σειράς πολιτικών κινήματων από την ιστορία της αγγλικής εργατικής τάξης και έτσι απέδειξε την ύπαρξη μιας πάλης των τάξεων.

Αυτή η διαλεκτική έννοια της τάξης μάς επιτρέπει να υπερβούμε τις αδύναμες ενστάσεις του στατιστικολόγου. Αυτός δεν έχει πια το δικαίωμα να βλέπει τις αντιτιθέμενες τάξεις σαν αυτές να είναι καθαρά διαιρεμένες επάνω στην σκηνή της ιστορίας, όπως συμβαίνει με τις διαφορετικές ομάδες του χορού πάνω σε μια θεατρική σκηνή. Δεν μπορεί να ανασκευάσει τα συμπεράσματα μας επιχειρηματολογώντας ότι στη ζώνη επαφής υπάρχουν απροσδιόριστα στρώματα διαμέσου των οποίων λαμβάνει χώρα μια ώσμωση μεταξύ ατόμων, επειδή το γεγονός αυτό δεν μεταβάλλει την ιστορική φυσιογνωμία των τάξεων που αντιπαρατίθενται η μια στην άλλη.

***

Έτσι, η έννοια της τάξης δεν μας υποβάλλει μια στατική, αλλά, απεναντίας, μια δυναμική εικόνα. Όταν εντοπίζουμε μια κοινωνική τάση ή ένα κίνημα που είναι προσανατολισμένο προς ένα δεδομένο στόχο, τότε μπορούμε να αναγνωρίσουμε την ύπαρξη μιας τάξης με την

πραγματική έννοια της λέξης. Τότε, όμως, το ταξικό κόμμα υπάρχει, με έναν πραγματικό αν όχι ακόμα με έναν επίσημο τρόπο.

Ένα κόμμα ζει όταν υπάρχει μια θεωρία και μια μέθοδος δράσης. Ένα κόμμα είναι ένα σχολείο πολιτικής σκέψης και, κατά συνέπεια, μια οργάνωση αγώνα. Το πρώτο χαρακτηριστικό είναι ένα γεγονός της συνείδησης, ενώ το δεύτερο είναι ένα γεγονός της βούλησης ή, ακριβέστερα, μιας προσπάθειας προς ένα τελικό σκοπό.

Δίχως αυτά τα δύο χαρακτηριστικά δεν διαθέτουμε ακόμα τον ορισμό μιας τάξης. Όπως έχουμε ήδη πει, αυτός που καταγράφει ψυχρά δεδομένα μπορεί να βρει ομοιότητες στις συνθήκες ζωής περισσότερο ή λιγότερο μεγάλων στρωμάτων, αλλά κανένα σημάδι δεν διαφαίνεται όσον αφορά την ιστορική τους εξέλιξη.

Μόνο μέσα στο ταξικό κόμμα μπορούμε να βρούμε αυτά τα δύο χαρακτηριστικά συμπυκνωμένα και συγκεκριμενοποιημένα. Η τάξη διαμορφώνεται καθώς προκαλούνται ορισμένες συνθήκες και σχέσεις από την παγίωση νέων συστημάτων παραγωγής που αναπτύσσονται, παραδείγματος χάριν από τη δημιουργία μεγάλων εκμηχανισμένων εργοστασίων στα οποία προσλαμβάνεται και εκπαιδεύεται ένας μεγάλος αριθμός εργατικού δυναμικού. Με τον ίδιο τρόπο τα συμφέροντα μιας τέτοιας συλλογικότητας αρχίζουν σταδιακά να αποκτούν υπόσταση με μια πιο επακριβή συνείδηση, η οποία αρχίζει να λαμβάνει μορφή μέσα σε μικρές ομάδες αυτής της συλλογικότητας. Όταν η μάζα εξωθείται στη δράση, μόνο αυτές οι πρώτες ομάδες μπορούν να προειδούν έναν τελικό στόχο και είναι αυτές που στηρίζουν και καθοδηγούν τους υπόλοιπους.

Όταν αναφερόμαστε στη σύγχρονη προλεταριακή τάξη πρέπει να συλλαμβάνουμε αυτή τη διαδικασία όχι σε σχέση με μια επαγγελματική κατηγορία αλλά με την τάξη ως σύνολο. Τότε μπορεί να γίνει αντιληπτό πώς κάνει βαθμιαία την εμφάνισή της μια πιο συγκεκριμένη συνείδηση της ταυτότητας των συμφερόντων. Αυτή η συνείδηση, ωστόσο, απορρέει

από μια τέτοια πολυπλοκότητα εμπειριών και ιδεών ώστε μπορεί να ευρεθεί μόνο σε περιορισμένες ομάδες που αποτελούνται από στοιχεία επιλεγμένα από κάθε [επαγγελματική] κατηγορία. Πράγματι, μόνο μια προωθημένη μειοψηφία μπορεί να έχει μια καθαρή διόραση μιας συλλογικής δράσης που στρέφεται προς γενικούς στόχους που αφορούν ολόκληρη την τάξη και η οποία έχει στον πυρήνα της το σχέδιο της αλλαγής ολόκληρου του κοινωνικού καθεστώτος.

Αυτές οι ομάδες, αυτές οι μειοψηφίες, δεν είναι τίποτε άλλο από το κόμμα. Όταν ο σχηματισμός του -ο οποίος φυσικά ποτέ δεν προχωρεί χωρίς διακοπές, κρίσεις και εσωτερικές διαμάχες- φθάσει σε ένα ορισμένο στάδιο, τότε μπορούμε να πούμε ότι έχουμε μια τάξη εν δράσει. Παρότι το κόμμα περιλαμβάνει μόνο ένα *τμήμα* της τάξης, μόνο αυτό μπορεί να προσδώσει στην τάξη την ενότητα δράσης και κίνησης, επειδή αυτό συγχωνεύει εκείνα τα στοιχεία, πέρα από επαγγελματικά και τοπικά πλαίσια, τα οποία *αφουγκράζονται* την τάξη και την εκπροσωπούν.

Αυτό διευκρινίζει το νόημα αυτού του βασικού γεγονότος: το κόμμα είναι μόνο μια μερίδα της τάξης. Αυτός που έχει μια στατική και αφηρημένη εικόνα της κοινωνίας και βλέπει την τάξη σαν μια ζώνη με ένα μικρό πυρήνα -το κόμμα- μέσα σε αυτήν θα μπορούσε εύκολα να οδηγηθεί στο ακόλουθο συμπέρασμα: αφού το τμήμα της τάξης που παραμένει έξω από το κόμμα είναι σχεδόν πάντα η πλειοψηφία, αυτό θα μπορούσε να έχει μεγαλύτερο βάρος και μεγαλύτερο *δίκιο*. Εάν, ωστόσο, θυμηθεί κανείς πως τα άτομα αυτής της μεγάλης μάζας δεν έχουν ακόμη ούτε ταξική συνείδηση ούτε ταξική βούληση και ζουν για τους εγωιστικούς τους σκοπούς ή για το επάγγελμα τους, για το χωριό τους ή για το έθνος τους, τότε θα αντιληφθεί ότι για να διασφαλιστεί η δράση της τάξης ως σύνολο μέσα στην ιστορική κίνηση είναι αναγκαίο αυτή να διαθέτει ένα όργανο που την εμπνέει, την ενώνει και την καθοδηγεί, με μια λέξη: την *διοικεί*. Τότε θα γίνει αντιληπτό ότι το κόμμα είναι, στην

πραγματικότητα, ο πυρήνας χωρίς τον οποίο δεν θα υπήρχε κανένας λόγος να θεωρείται η υπόλοιπη μάζα ως μια κινητοποίηση δυνάμεων.

Η τάξη προϋποθέτει το κόμμα, επειδή για να υπάρξει και να δράσει μέσα στην ιστορία αυτή πρέπει να διαθέτει μια κριτική θεωρία της ιστορίας και έναν στόχο για να επιτύχει.

***

Σύμφωνα με τη μόνη πραγματικά επαναστατική αντίληψη η διεύθυνση της ταξικής δράσης ανατίθεται στο κόμμα. Η θεωρητική ανάλυση, μαζί με έναν αριθμό ιστορικών εμπειριών, μάς επιτρέπει εύκολα να αναγάγουμε σε μικροαστική και αντεπαναστατική ιδεολογία κάθε τάση που αρνείται την αναγκαιότητα και την πρωτοκαθεδρία της λειτουργίας του κόμματος.

Αν αυτή η άρνηση βασίζεται σε μια *δημοκρατική* άποψη, τότε αυτή πρέπει να υποβληθεί στην ίδια κριτική που μετέρχεται ο μαρξισμός για να αναιρέσει τα αγαπημένα ιδεολογήματα του αστικού φιλελευθερισμού.

Αρκεί να θυμηθεί κανείς ότι αν η συνείδηση των ανθρώπινων όντων είναι το αποτέλεσμα και όχι η αιτία των χαρακτηριστικών του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο είναι αναγκασμένα να ζουν και να δρουν, τότε κατά κανόνα, ποτέ τα θύματα της εκμετάλλευσης, οι πεινασμένοι και οι υποσιτιζόμενοι, δεν θα μπορέσουν να πεισθούν από μόνοι τους για την αναγκαιότητα της ανατροπής του καλοταϊσμένου, χορτασμένου και οπλισμένου με κάθε μέσο και ισχύ εκμεταλλευτή. Αυτό μπορεί να συμβεί μονάχα κατ' εξαιρέσιν. Η αστική εκλογική δημοκρατία επιζητεί την προσφυγή στις μάζες, γιατί γνωρίζει πως η απάντηση της πλειοψηφίας θα είναι πάντα ευνοϊκή για την προνομιούχα τάξη και θα αναθέσει πρόθυμα σε αυτή την τάξη το *δικαίωμα* να κυβερνά και να διαιώνίζει την εκμετάλλευση.

Δεν είναι η πρόσθεση ή η αφαίρεση των ψήφων της μικρής μειοψηφίας των αστών ψηφοφόρων που θα άλλαζε τη σχέση. Η αστική τάξη κυβερνά δια της πλειοψηφίας, όχι μόνο όλων των πολιτών αλλά επίσης και των ίδιων των εργατών.

Κατά συνέπεια, αν το κόμμα καλούσε ολόκληρη την προλεταριακή μάζα να κρίνει τις δράσεις και τις πρωτοβουλίες για τις οποίες μόνο το ίδιο έχει την ευθύνη, θα βρισκόταν δέσμιος μιας ετυμηγορίας που σχεδόν σίγουρα θα ήταν ευνοϊκή για την αστική τάξη. Η ετυμηγορία αυτή θα ήταν πάντα λιγότερο διαφωτισμένη, λιγότερο προωθημένη, λιγότερο επαναστατική και, πάνω απ' όλα, λιγότερο υπαγορευμένη από τη συνείδηση του αληθινού συλλογικού συμφέροντος των εργατών και του τελικού αποτελέσματος του επαναστατικού αγώνα σε σχέση με τη συμβουλή που προέρχεται μοναχά από τις γραμμές του οργανωμένου κόμματος.

Η αντίληψη που υποστηρίζει το δικαίωμα του προλεταριάτου να διευθύνει τη δική του ταξική δράση είναι μονάχα μια αφαίρεση που στερείται μαρξιστικού νοήματος. Αυτή ενέχει την επιθυμία να οδηγήσει το επαναστατικό κόμμα στο να διευρυνθεί περιλαμβάνοντας λιγότερο ώριμα στρώματα, αφού, καθώς αυτό θα συμβαίνει σταδιακά, οι καταληκτικές αποφάσεις θα προσεγγίζουν όλο και περισσότερο τις αστικές και συντηρητικές αντιλήψεις.

Αν ψάχναμε για αποδείξεις, όχι μοναχά διαμέσου της θεωρητικής έρευνας αλλά επίσης και στις εμπειρίες που μας έχει δώσει η ιστορία, η συγκομιδή μας θα ήταν άφθονη. Ας θυμηθούμε ότι αποτελεί τυπικό αστικό κλισέ να αντιτάσσεται η καλή "κοινή λογική" των μαζών στις "κακές πράξεις" μιας μικρής "μειοψηφίας υποκινητών", όπως επίσης και η προσποίηση των καλύτερων διαθέσεων προς τους εργάτες, η οποία τρέφει, ταυτόχρονα, το σφοδρότερο μίσος απέναντι στο κόμμα, που είναι το μοναδικό τους μέσο για να μπορέσουν να πλήξουν τα συμφέροντα των

εκμεταλλευτών. Τα δεξιά ρεύματα του εργατικού κινήματος, η σοσιαλδημοκρατική σχολή, που οι αντιδραστικές της αρχές έχουν καταδειχθεί ξεκάθαρα από την ιστορία, αντιτάσσει συνεχώς τις μάζες στο κόμμα και παριστάνει ότι είναι ικανή να βρει τη βούληση της τάξης μέσω της διαβούλευσης σε μια ευρύτερη κλίμακα από τα περιορισμένα πλαίσια του κόμματος. Όταν δεν μπορούν να διευρύνουν το κόμμα πέρα από κάθε όριο θεωρίας και πειθαρχίας στη δράση, προσπαθούν να καθιερώσουν την αντίληψη ότι τα κύρια όργανά του δεν πρέπει να είναι εκείνα που έχουν οριστεί από έναν περιορισμένο αριθμό μαχητικών μελών, αλλά ότι πρέπει να είναι εκείνα που έχουν οριστεί για τα κοινοβουλευτικά καθήκοντα από ένα ευρύτερο σώμα. Στην πραγματικότητα, οι κοινοβουλευτικές ομάδες πάντα ανήκουν στην άκρα δεξιά πτέρυγα των κομμάτων από τα οποία προέρχονται.

Ο εκφυλισμός των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων της Δεύτερης Διεθνούς και το γεγονός ότι αυτά έγιναν φαινομενικά λιγότερο επαναστατικά από τις ανοργάνωτες μάζες, οφείλεται στο γεγονός ότι σταδιακά έχασαν τον συγκεκριμένο κομματικό τους χαρακτήρα ακριβώς διαμέσου της υιοθέτησης «εργατίστικων» πρακτικών· δηλαδή, αυτά δεν δρούσαν πλέον ως η πρωτοπορία που προηγείται της τάξης αλλά ως η μηχανιστική της έκφραση σε ένα εκλογικό και συντεχνιακό σύστημα όπου δίδεται η ίδια σημασία και η ίδια επιρροή στα λιγότερο συνειδητοποιημένα και περισσότερο εξαρτημένα από εγωιστικές αξιώσεις στρώματα της ίδιας της προλεταριακής τάξης. Ως αντίδραση σ' αυτή την επιδημία, ήδη πριν από τον πόλεμο, αναπτύχθηκε μία τάση, ειδικά στην Ιταλία, που υποστήριζε την εσωτερική κομματική πειθαρχία και απέρριπτε νέες στρατολογήσεις μελών τα οποία δεν ήταν ακόμη στενά συνδεδεμένα με την επαναστατική μας διδασκαλία, ήταν αντίθετη με την αυτονομία των κοινοβουλευτικών ομάδων και των τοπικών οργάνων και πρότεινε την εκκαθάριση του κόμματος από τα αμφίβολα

στοιχεία του. Η μέθοδος αυτή αποδείχτηκε ότι είναι το πραγματικό αντίδοτο στον ρεφορμισμό και διαμόρφωσε τη βάση της θεωρίας και της πρακτικής της Τρίτης Διεθνούς, η οποία δίδει πρωταρχική σημασία στον ρόλο του κόμματος -ως συγκεντρωτικό και πειθαρχημένο κόμμα, με σαφή προσανατολισμό στα ζητήματα των αρχών και της τακτικής. Η ίδια η Τρίτη Διεθνής έκρινε ότι "η κατάρρευση των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων της Δεύτερης Διεθνούς δεν ήταν κατά κανέναν τρόπο η κατάρρευση των προλεταριακών κομμάτων γενικώς", αλλά, ούτως ειπείν, η αποτυχία οργανισμών που είχαν ξεχάσει ότι είναι κόμματα, επειδή είχαν πάψει να είναι κόμματα.

***

Υπάρχει επίσης μια διαφορετική κατηγορία ενστάσεων προς την κομμουνιστική αντίληψη για τον ρόλο του κόμματος. Οι ενστάσεις αυτές συνδέονται με μια άλλη μορφή κριτικής και τακτικής αντίδρασης στον ρεφορμιστικό εκφυλισμό: ανήκουν στη συνδικαλιστική σχολή, η οποία βλέπει την τάξη μέσα στις οικονομικές επαγγελματικές οργανώσεις και ισχυρίζεται ότι αυτές είναι τα όργανα που είναι ικανά να οδηγήσουν την τάξη στην επανάσταση.

Μετά την κλασική περίοδο του γαλλικού, του ιταλικού και του αμερικανικού συνδικαλισμού, αυτές οι φαινομενικά αριστερές ενστάσεις μορφοποιήθηκαν εκ νέου σε τάσεις που βρίσκονται στο περιθώριο της Τρίτης Διεθνούς. Αυτές μπορούν εύκολα επίσης να αναχθούν σε ημισυνδικαλιστικές ιδεολογίες με μια κριτική των αρχών τους και με την αναγνώριση των ιστορικών αποτελεσμάτων στα οποία αυτές οδήγησαν.

Οι τάσεις αυτές θα ήθελαν να αναγνωρίσουν την τάξη μέσα σ' ένα δικό της οργανισμό -σίγουρα χαρακτηριστικό και ιδιαίτερα σημαντικό- δηλαδή τις συντεχνιακές ή επαγγελματικές οργανώσεις, οι οποίες

εμφανίζονται πριν από το πολιτικό κόμμα, συγκεντρώνουν κατά πολύ ευρύτερες μάζες και γι' αυτό αντιστοιχούν καλύτερα στο σύνολο της εργατικής τάξης. Από μια αφηρημένη σκοπιά, όμως, η επιλογή ενός τέτοιου κριτηρίου αποκαλύπτει έναν ασυνείδητο σεβασμό για το ίδιο και απaráλλαχτο δημοκρατικό ψέμα, στο οποίο βασίζεται η αστική τάξη για να διασφαλίσει την εξουσία της καλώντας την πλειοψηφία του λαού να επιλέξει την κυβέρνησή της. Από μια άλλη θεωρητική σκοπιά, αυτή η μέθοδος συγκλίνει με τις αστικές αντιλήψεις όταν αυτή εμπιστεύεται την οργάνωση της νέας κοινωνίας στα συνδικάτα και απαιτεί την αυτονομία και την αποκέντρωση των παραγωγικών λειτουργιών, όπως ακριβώς κάνουν και οι αντιδραστικοί οικονομολόγοι. Όμως, σκοπός μας εδώ δεν είναι να κάνουμε μια πλήρη κριτική ανάλυση των συνδικαλιστικών δογμάτων. Αρκεί να παρατηρήσουμε, εξετάζοντας το αποτέλεσμα της ιστορικής εμπειρίας, ότι τα μέλη της άκρας δεξιάς πτέρυγας του προλεταριακού κινήματος πάντοτε υποστήριζαν την ίδια άποψη, δηλαδή την εκπροσώπηση της εργατικής τάξης από τα συνδικάτα. Πράγματι, γνωρίζουν ότι κάνοντας το αυτό αμβλύνουν και μειώνουν τον χαρακτήρα του κινήματος, για τους απλούς λόγους που έχουμε ήδη αναφέρει. Σήμερα, η ίδια η αστική τάξη δείχνει συμπάθεια και διάθεση προς την οργάνωση της εργατικής τάξης σε συνδικάτα, πράγμα που δεν είναι διόλου παράλογο. Όντως, τα πιο έξυπνα τμήματα της αστικής τάξης θα δέχονταν πρόθυμα μια μεταρρύθμιση του κράτους και του αντιπροσωπευτικού μηχανισμού προκειμένου να δώσουν περισσότερο χώρο στα "απολίτικα" συνδικάτα, ακόμη και στις διεκδικήσεις τους για άσκηση ελέγχου του συστήματος παραγωγής. Η αστική τάξη νιώθει ότι όσο η δράση του προλεταριάτου μπορεί να περιορίζεται στις άμεσες οικονομικές διεκδικήσεις που εγείρονται από κλάδο σε κλάδο, αυτό βοηθά να διασφαλίζεται η καθεστηκυία τάξη και να αποφεύγεται η διαμόρφωση της επικίνδυνης «πολιτικής» συνείδησης, δηλαδή της μόνης

συνείδησης που είναι επαναστατική γιατί στοχεύει στο πιο ευάλωτο σημείο του εχθρού: την κατάκτηση της εξουσίας.

Οι συνδικαλιστές του παρελθόντος και του παρόντος, όμως, έχουν πάντοτε επίγνωση του γεγονότος ότι τα περισσότερα συνδικάτα ελέγχονται από δεξιά στοιχεία και ότι η δικτατορία των μικροαστών ηγετών πάνω στις μάζες βασίζεται περισσότερο στη συνδικαλιστική γραφειοκρατία παρά στον εκλογικό μηχανισμό των σοσιαλδημοκρατικών ψευδοκομμάτων. Για τον λόγο αυτό οι συνδικαλιστές, μαζί με πολυάριθμα στοιχεία που απλώς ενεργούν από αντίδραση ενάντια στη ρεφορμιστική πρακτική, αφιερώθηκαν στη μελέτη νέων μορφών συνδικαλιστικής οργάνωσης και στη δημιουργία νέων συνδικάτων, ανεξάρτητων από τα παραδοσιακά. Ένας τέτοιος τρόπος ήταν θεωρητικά εσφαλμένος γιατί δεν ξεπερνούσε το θεμελιώδες κριτήριο της οικονομικής οργάνωσης, δηλαδή την αυτόματη προσχώρηση όλων αυτών που τοποθετούνται μέσα σε δεδομένες συνθήκες από τον ρόλο που παίζουν στην παραγωγή, χωρίς να απαιτούνται ιδιαίτερες πολιτικές πεποιθήσεις ή ειδικές δεσμεύσεις για πράξεις που μπορεί να απαιτούν ακόμη και τη θυσία της ζωής τους. Επιπλέον, η αναζήτηση του "παραγωγού" δεν μπορούσε να ξεπεράσει τα όρια του "επαγγέλματος", ενώ το ταξικό κόμμα, εξετάζοντας τον "προλετάριο" σε όλη την έκταση των συνθηκών της ζωής του και των δραστηριοτήτων του, είναι το μόνο που μπορεί να αφυπνίσει το επαναστατικό πνεύμα της τάξης. Συνεπώς, η γιατρεία αυτή που ήταν θεωρητικά λανθασμένη αποδείχθηκε επίσης ανεπαρκής στην πράξη.

Παρ' όλα αυτά, τέτοιες συνταγές αναζητούνται διαρκώς ακόμη και σήμερα. Μια εντελώς λανθασμένη ερμηνεία του μαρξιστικού ντετερμινισμού και μια περιορισμένη αντίληψη για τον ρόλο που παίζουν τα γεγονότα της συνείδησης και η βούληση στη διαμόρφωση -κάτω από την αρχική επίδραση οικονομικών παραγόντων- των επαναστατικών

δυνάμεων, οδηγούν έναν μεγάλο αριθμό ανθρώπων να αναζητεί ένα "μηχανικό" σύστημα οργάνωσης το οποίο, σχεδόν αυτόματα, θα οργάνωνε τις μάζες σύμφωνα με τον ρόλο κάθε ατόμου στην παραγωγή. Σύμφωνα με αυτές τις ψευδαισθήσεις, ένας τέτοιος μηχανισμός θα μπορούσε από μόνος του να προετοιμάσει τις μάζες για να κινηθούν προς την επανάσταση με τη μέγιστη επαναστατική αποτελεσματικότητα. Έτσι, επανεμφανίζεται η απατηλή λύση που συνίσταται στη σκέψη ότι η ικανοποίηση των καθημερινών οικονομικών αναγκών μπορεί να συμφιλιωθεί με τον τελικό στόχο της ανατροπής του κοινωνικού συστήματος διαμέσου μιας οργανωτικής μορφής που θα επιλύσει την παλιά αντίθεση ανάμεσα, αφενός, στις περιορισμένες και βαθμιαίες κατακτήσεις και, αφετέρου, στο μάζιμουμ επαναστατικό πρόγραμμα. Όμως, -όπως σωστά αναφέρει μια από τις αποφάσεις της πλειοψηφίας του Γερμανικού Κομμουνιστικού Κόμματος, σε μια εποχή που αυτά τα ζητήματα (τα οποία αργότερα προκάλεσαν την απόσχιση του ΚΑΡD) ήταν ιδιαίτερος έντονα στη Γερμανία- *η επανάσταση δεν είναι ζήτημα οργανωτικής μορφής.*

Η επανάσταση απαιτεί μια οργάνωση ενεργών και θετικών δυνάμεων που είναι ενωμένες από μια θεωρία και από έναν τελικό σκοπό. Σημαντικά στρώματα και αμέτρητα άτομα θα παραμείνουν εκτός αυτής της οργάνωσης παρότι στην πραγματικότητα ανήκουν στην τάξη προς το συμφέρον της οποίας η επανάσταση θα θριαμβεύσει. Όμως, η τάξη ζει, μάχεται, προοδεύει και νικά χάρη στη δράση δυνάμεων που έχει γεννήσει από τη μήτρα της μέσα στις οδύνες της ιστορίας. Η τάξη εκκινεί από μια άμεση ομοιογένεια οικονομικών συνθηκών, η οποία μας παρουσιάζεται ως η πρωταρχική κινητήρια δύναμη της τάσης προς την καταστροφή και το ξεπέραςμα του σύγχρονου τρόπου παραγωγής. Για να αναλάβει, όμως, αυτό το μεγάλο καθήκον η τάξη πρέπει να διαθέτει τη δική της σκέψη, τη δική της κριτική μέθοδο, τη δική της βούληση, οι οποίες

πρέπει να υποτάσσονται σε ακριβείς σκοπούς που προσδιορίζονται από την έρευνα, την κριτική και τη δική της μαχητική οργάνωση που κατευθύνει και χρησιμοποιεί με τη μέγιστη αποδοτικότητα όλες τις προσπάθειες και τις θυσίες. Όλα αυτά συνθέτουν το κόμμα.

Rassegna Comunista, No. 2 & 4, 1921

Η μετάφραση έγινε από το αγγλικό κείμενο: *Party and Class*

Πηγή: <http://www.international-communist-party.org>

Τίτλος ιταλικού πρωτοτύπου: *Partito e Classe*